

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kvædlinger eller Smaakvad

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kvædlinger eller Smaakvad", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 197. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1815_251-txt-shoot-idm5837.pdf (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Sorø Kirke.

- 1 **H**øie, lyse Guddomsbolig!
Under din den stolte Bue
Andagt maa i Hiertet lue;
Mangen slummer her saa rolig,
Som i den forgangne Tid
Rørte sig her i vort Nord,
Vældig i den skarpe Strid,
Kløgtig i det stærke Ord,
Hellig for dit Alterbord.
- 2 Men hvad er det, som Øiet hist mon skue?
En Vaabenkrands alt under hvalvte Bue
Omringer Muren med sit Farvespil;
O, hvilken Slægt er fundet værdig til
At glimre saa paa Helligdommens Tinde,
Og leve der i evigt Helgenminde!
199Foruden Skjolds af Slægter jeg kun een
I Danmark veed, som værdig var den Ære
At eie slig udhulet Bautasteen,
O, mon det ei de Hviders skulde være?
Jo, den det er, og den det er med Ret;
Thi hvor er Slægten, som i Seklers Række
Kan ved sit Navn saa stolte Minder vække,
Som blev saa seent af Hædersgangen træt?
- 3 O, Jomsborgs Høvding, Kjæmpe uden Mage
Ei dine Been er' gjemt i viet Jord,
Dit Liv indfaldt i hine tunge Dage,
Da Christ og Odin kjæmpede i Nord,
Den svundne Tid, den vilde du gjenføde
Og Liv igjen indtrylle i det Døde,
Men kun forgjæves var din blinde Daad.
Her stander jeg i andre tunge Dage,
I Hjerte vist, men ei i Kraft din Mage,
Og grunder dybt paa Herrens skjulte Raad.
Det Hellige, som dig og Odin overvandt,
Det ligger nu saa sygt og døende i Norden,
Ak, evige Forbarmer! er det sandt,
At ei det Døde kan igjen opstaae paa Jorden,
Saa brist kun Hjerte i et Krampeslag;
Thi svundet er da Jordens sidste Dag.
200Kan Herren vel en Søn paa ny til Jorden sende,
Som kan nedslagne Blik mod Himlen atter vende;
Ak nei, det er forbi, det haaber ikkun Daaren,
At stige skal til Jord en ny *Eenbaaren*.
Dog, Hjerte! stands med dine Rædselsskrig!
Veed du det ei, at Christus seierrig,
Som de Opstandnes første Grøde,
Opstanden er med Ære fra de Døde?
Mon eengang kun af Graven han opstod;
Opstod han ei i Kristnes Martyrblod,
Som randt for Korsets og for Gravens Ære?
Opstod han ei, da Luther kjækt oplod
Det blinde Øie for hans sande Lære?
Lad Tiden da sin Kundskabs tunge Steen
Kun fræk henvelte over Jesu Been,
Og fast den binde med Forstandens Seigl!
Lad den kun gange med sig selv i Pagt,

Og Mand ved Mand om Graven holde Vagt!
Det hjælper ei, naar Englene nedsvæve;
Da Vægterne skal fly, thi de maa bæve,
Da Stenen skal sig høit mod Himlen hæve,
Og straalende den Jordede opstaaer,
Da Slægter skal igjen paa Jord fremtræde,
Som den, hvis Støv og Fald vi her begræde;
Som Skjalm, og som de Tvillinger i Aand,
Som Esbern Snare og som Absalon.

- 4 201Saa hvile sig da under denne Steen
Nu Absalons de trætte Helgenbeen,
Det er da ham, hvis Billed her man præged,
Det er da dig, hvis Daad mig saa bevæged!
Saa staaer jeg nu da for den Ædlings Grav,
Som tidlig mig den Følelse indgav,
At det er stolt, at være født i Norden!
Ja, klart jeg dig i Lignelsen kan skue,
Som om din Aand til Kroppens Hvilested,
En føie Stund i Dæmring svæved ned.
I Øiet seer jeg Kraft og Fromhed lue;
Thi Søn du er af Christ og gamle Nord,
En Gjord er spædt om dine stærke Lænder,
Og tunge Sværd nedhænger fra den Gjord;
Med det du slog til Jord de grumme Vender;
For dette Sværd fra Tempelbænk nedfaldt
Hver Stok og Steen som var en Guddom kaldt;
Det samme høit du op i Luften bar
Dengang du slog til Konge Valdemar.
Din Stav – o see, den er jo søndersprungen,
Da Bisper stred mod Fædreland og Kongen,
Da Danmarks Hæder sank i mørke Grav,
Da knuged du saa haardt din Bispestav,
At Stenen selv isønder maatte springe.
Med Kraft den Stav du som et Septer førte,
Da Lov du gav mod Synd og Overvold,
202Med den det var, du Saxos Øie rørte,
Med den opmaned du den svundne Old.
Ja, Ædling, naar ved Valdemarers Minder,
Og naar ved dit opblusse mine Kinder,
Naar Øiet funkler ved en stor Bedrift,
Som du lod præge i den faste Skrift:
Og naar i Gru jeg gyse maa og blegne
Ved Tanken om, at var din Saxo ei,
Da maatte jeg, forvildet, uden Vei,
Omvandre her i Fædrelandets Egne,
Da knæler jeg med Tak for Ham som gav,
I Haanden dig en hellig Bispestav;
Ja laa din Steen for høien Alter end,
For Gud jeg nu nedknælede paa den.
Saa er da Alt i haarde Steen indpræget,
Hvorved dit Liv mig har saa dybt bevæget!
Nei Kaaben ei, hvorpaa i Roeskild hviled,
Den svegne faldne Knud, da i dit Venneskød
Han rørt sin Aand opgav, og end i Døden smiled.
At præges udi Steen, dertil var den for blød,
Men derfor dog dens Minde vist skal vare,
Saalænge gjævt og stolt det er i Nord
I Vennenød at glemme egen Fare.
Saa sov da sødt i hellig Kirkejord,
Du Støv af ham, som pryded Land og Kirke!
Det under dig vel dog forkeerte Old,
203Der stormer mod de Døde blind og kold,
Som det var dem, der Landfarsoten virke.

- 5 Hil være dig, udhugne Dannerkonning!

Uroligt var dit Liv, nu har du Fred,
Ei driver Geert dig meer fra Land og Dronning,
Thi ogsaa han i Graven lagdes ned.
For store Kjæmpeværk han Jylland tog i Pant,
Der søgte han sin Løn, der ogsaa den han fandt.
Christoffer! ja, et Offer var du vist,
For den i Nord vanhelligede Christ,
Din Stoel hartad du fløtted fra dit Rige
O, tungt for dig og Dannemark tillige!
Naar Herrens sande Frygt fra Tronen maa nedstige,
Og naar fra Altret selv den nødes til at vige,
Da kommer saadan Tid, da maa en Konge bøde,
Ei for sin egen blot, for hele Rigets Brøde.
Saa rind da Taare for det arme Rige,
Men rind kun for den svage Drot tillige!
Og rind for Sønnen, som de stærke Been
Nu hviler hisset under tunge Steen!
Thi Saga det med Smerte vidnet har,
Ei atter Dag det blev med Valdemar;
Saa vakler ei ved Dag en Konges Trone,
Saa raader ei vantrevne Kræmerflok,
Ved lyse Dag for Dannerkongens Krone,
204Ja, kan vel List og onde Rænker taale,
At skinnes paa af Solens klare Straale?
Her fordum hun, den kloge Dannekvinde,
Som det sig burde, mellem Frænder laae,
O! var du her endnu i Rad at finde,
Og kunde fra de Døde du opstaa,
Et sanddru Vidnesbyrd du skulde da frembære,
Om det var Dannemarks og Norges Kraft til Ære,
At saa du bøded med en konstig Haand
Den nye Klud paa gamle Klædebon,
Om Kvindekløgt og Banghed udi Sind,
Hvad heller Kraft det var, da i dit Rige
Med stor Besvær du murede dig ind,
At Tyve ei sig skulde der indsnige
Ved Nattetid; thi kun naar Folket sover
Den rædde Tyv sig ind i Huset vover.

6 Nu, sover vel, I gamle Kongebeen!
Jeg stride maa forbi den sidste Steen,
Som Saga taus og grundende tillige;
Tredobbelt, Olaf, var din Slægt, dit Arverige,
Tredobbelt Slægt med dig i Graven maatte stige.

7 Men hvem er du, som stander der allene?
Mig tykkes ret saa spottende du leer
Ad Kjæmperne og deres Mindestene,
205Det er fordi du kun paa Skraa dem seer.
Hvi blev du ei imellem dem herinde?
Om sjeldne Daad jo vidner dog dit Minde,
Og Altret kan du i din Krog ei see!
Ak, er det dig, du Paarses store Digter,
Som nødte os til Kjæmper at belee?
Ei for din Daad ukyndig jeg dig sigter
Jeg veed den Punkt, hvorpaa din Alder stod:
Den Lærde grandsked i de gamle Skrifter,
Ei glødende ved Hedenolds Bedrifter,
Men æresyg og under Ferlesang;
Paa saadan Færd kun findes hvad man søger,
Og ikkun Ord han fandt i gamle Bøger;
Han pløiede Homerers Heltesang,
Og sanked Fraser i den aabne Fure;
En Cicero, Ovid, Horats, Virgil
Han læste for at gjøre klassisk Stil.
Om hver en Pind i Oldtids Fuglebure

Man trættes paa godt og slet Latin;
Men Fuglen selv, som sad og sang derinde,
Og Æggene, som laa i gyldne Skrin,
Dem fandt man ei, dem kunde man ei finde,
Saalænge man end fra Olympen ei
Til Herrens Himmel havde fundet Vei.
Saa Oldtids Glands er skjult den Dag i Dag
For hver som seer i Guder kun Bedrag;
206 Thi ret som intet Folk var meer end sine Guder,
Saa er det og for os ei mindre eller meer,
End sløve, lyse Blik i deres Guder seer.
Dit Øie, Holberg, for hver Hedningold
Fik, som din Tid, og du fra dine Fædre,
Dem fried Luther fra Afguders Vold,
Og Hedningguder kunde de ei hædre.
Men Blikket, som din Tid dig gav for Heltedaad,
Fra eders Fædre det I arved ingenlunde,
Det hvasse Sværd hos Jer var blevet til en Braad,
Med den I stak, da ei med det I hugge kunde.
Saalænge Christi Aand var over Stat og Kirke,
Saalænge Danmarks Folk saamangen stor Bedrift
Ved Jesu Christi Kraft end mægtede at virke,
Var Øiet og opladt for Daad i gammel Skrift,
Var det og deres Lyst at digte og at skrive
Om Heltefærd og Daad paa gammel nordisk Viis,
At til Exempel det for Sønner kunde blive,
At ingen Helt saa gjæev forlorede sin Pris.

- 8 Dengang ved Svarteraa de første Lutherdreng,
Med Guds frygt udi Sind, med frit og freidigt Mod,
Afskurede den Rust i Svenskens Hjerteblood,
Som havde sig indædt i Danmarks Sværd saalænge;
Da aabnedes igjen de gamle Kjæmpehøie,
Da kom det saa, da maatte det sig føie
207 At Snorro! du, og Saxo! af jer Grav
Igjen opstod og tog jer Vandringsstav,
Og gik i Land omkring, saagodt I Gamle kunde;
I snakkede nu Dansk paa Jeres Sønners Viis
Med hver en Adelsmand, hver Rosenkrands og Friis,
I gjæsted, hvor I kom, hver Borger og hver Bonde,
Og satte Jer paa Bænk for Enden af hans Bord
Og glæded ham i Sind med Jeres snilde Ord.
Da var det og at du, vor store Christians Moder!
Da Tyge du engang besøgte paa hans Hveen,
Med Mester Anders om de gamle Syngenoder
Saa ivrig skifted Ord, som om en Ædelsteen
Med Straaleglands der sad i hver en gammel Tone,
Og du dig ønsked den til Smykke i din Krone.
Du fik dem, deelte ud til Frøkener og Fruer,
Paa gammel Dronningviis, og du endnu dem har;
Thi Stads saa gammeldags er ei for vore Fruer.
Kun for at smile af hvad Oldemødre bar,
Vi gjemme dem endnu, de gamle Kjæmpeviser,
Som ikkun Kjærlighed og Mod og Troskab priser,
Saadan som de saae ud i gamle Arilds Tid;
Thi gamle Arild sad just i de samme Dage
Og sanked paa Dragsholm med sindrig Kløgt og Flid,
Hvad der af Sagn og Skrift om Danmark var tilbage.
Da fjerde Christian ved Calmar stred og vandt,
Der Dannebrog igjen sig løfted under Ø,
208 Da Kjæmper Frederiksborg opvoxte udi Sø,
Da Grønland Lindenov og Edda Brynjulf fandt;
Da fandtes og en Mand som kunde sjunge
Om slig Bedrift, og medens Arbo sang
Med hellig Aand om Skaberværkets Gang,
Da rørte du, Lyskander, kjæk din Tunge

Om Verdens Herrers Værk; det bedre du forstod,
End dem at elske op af Danmarks Kongerod.

- 9 Nu nærmed Svensken sig til Kjøbenhavn,
Den stod som Adelsmand og vandt sig Adelsnavn;
Men skjønt det end var Dag, var det dog blevet silde.
En større Frændeflok alt havde Anders Bilde,
End, danske Præstemand! du store Henrik Gerner;
Men derfor og din Daad var større end din Sang.
O, brave Syv! hvad hjælper det du værner
Saa trofast om det gamle Dannersprog,
Som du fra Stevns saae dine Juler værne
I Kjøgebugt om gamle Dannebrog?
Seer du Torfæus hist! Han bryder nu sin Hjerne,
For som Stephanius, og Vorm, og Bartholin,
At grave ned igjen, hvad der er nys opgravet,
Begrave Nordens Sagn og Saga i Latin.
- 10 En Røg saa gloende jo stiger hist af Havet,
Og i den klarlig seer jeg Danmarks røde Flag,
209Det vaier stolt paa store Høitidsdag;
Herr Sehsted har en Søn sig avlet under Ø,
Som har det store Kaar, at han skal aldrig dø;
Det svor du Sorterup til Gud og Fædreland;
Jeg har den faste Tro, at Eden vorder sand,
Sønner har paa danske Bølger vandret,
Skjøndt han sit Navn, som Tiden, har forandret;
Han først hed Tordenskjold, han sidst hed Villemoes.
- 11 O Sorterup! din Alders sidste danske Mand,
Som digted høit og kjækt om Danmarks Helteroes
Saa sorrigfuld du stod i sjunkne Fædreland,
Begreb det ei hvorfor kun Viser om Krysilles,
Som blødne meer end skjærpe Mandemod,
Om Paars og Synderen, som maa for Bøddel stilles
I Danmarks Egelund sig mærke, høre lod;
O hørte du da ei fra Skaane høie Rygte
Om Dannerhæren, som for Stenbuk maatte flygte;
O, følte du det ei, alt Gammelt var forbi,
Den gamle Christendom, og Kraft og Poesie?
Ja, Christus selv ei meer i Straaleglands
Saa herlig stod for Sjælens Skuesands,
I tvende Sekler dæmpet var den Lue,
Som Luther tændte under Himlens Bue.
Ei til Bedrift var Tiden længer dygtig,
210Og, Holberg, du var til dens Færd for stor.
Hvad var tilovers da? kun det at spotte kløgtig,
Med Sorgen dybt i Sind at mæle Latters Ord.
Saa tro da ei, du Martyr, jeg er blind,
For hvad du var, og hvad du maatte være,
Nei ikkun da jeg harmes udi Sind,
Naar sløve Flok vil skoggre dig til Ære,
Som mindste Glimt ei af din Aand kan see,
Som mener fræk, dit Maal kun var i Livet,
Hvad deres er, at nyde og at lee!
Et andet Syn af Herren mig blev givet;
Jeg veed det vist, at hver en kraftig Aand,
I sig forener Alt, hvad i hans Tid og Folk
Der findes vidt adspredt, i Enkelthedens Baand;
Saa var og du *din* Tids, *dit* Nordens sanddru Tolk;
Men det, som med sig selv Forening kun kan avle,
Det ubekjendte Tal paa Aandens Regnetavle,
Det genialske Blik var Herrens og dit eget.
- 12 Saa skal jeg da forlade dig saa rolig,
Du underfulde, lyse Guddomsbolig?
Ja, rolig vel: thi nu for vist jeg veed,

At Christus lever i al Evighed;
Men dog med Taarer i det vaade Øie;
Thi hvilken Dansk kan stande her urørt?
211Paa hvilken Dansk kan Øiet blive tørt
Ved Valdemars og ved Christoffers Leie?
Vel Dannekongers Been sig hvile andensteds,
Ja ligge hist og her end tættere i Kreds;
Men! Sorøs Guddomshus! det var dog kun i dig
At Fædrene begrov det hele Danmarks Liig.
Fra Leire kun til Roskild Harald flytted,
Og Kongehøi med Kirkejord ombytted;
End Danmark straaled i sin fulde Glands,
Og trende Riger gik om Knud i Dands.
Fra Estrids Søn til store Valdemar
En Kløft heel dyb der er at overspringe,
I Roeskild ligger Svend, i Ringsted Valdemar,
For gamle Danmarks Liig begyndte det at ringe.
Den anden Valdemar man Seiernavnet gav,
Han planted røde Kors ved gamle Danmarks Grav.
Som Frodes, Liget blev end ført omkring enstund,
Indtil det her nedsank i Sorøs Kirkegrund.
Dog, slig en Kjæmpe ei saa snart kan rolig sove,
Som Gjenfærd see vi ham endnu engang sig vove,
Ved Midnat op af Grav og kaldes Valdemar,
Han gaaer som det var Dag, og som ei død han var;
Dog Døden rædsom, mørk, i Øiet malet staaer.
Der Timen er forbi, igjen i Grav han gaaer,
Og kun forgjæves vil en trolddomskyndig Vole
Ham mane op igjen paa trende Kongestole:
212Han kommer som et Barn, som hellig Olafs Skygge,
Kun for at i sin Grav trekronet han kan bygge.

- 13 Nu længe vi i Kirken have dvælet,
Det Døde til os Levende har mælet
Om nære Frændskab i den svundne Tid
Imellem Tro og Sang og kraftig Id.
Det samme vil og vore Ætmænd finde;
O lader det ei gange os af Minde!
Dog stille! end det Døde til os mæler,
En hellig Aand det døde Malm besjæler:
O hører ei I hvad det er som toner
Fra Hvælvingen? det er om vor Forsoner.
Ved Midnatstid, da blev vor Frelser født,
Til Verdens Trøst, som ellers var forødt.
O gid I dette Ord i Hjertet vilde gjemme,
Da maatte frit hvert andet I forglemme,
Thi kun i Ham der gives Salighed,
For alle dem der af Hans Fødsel veed.
-